

NAJAARSTELLING KNOBBELZWAAN, MEERKOF EN SMIENT

10 en 11 november 1978

1. INLEIDING

Op zaterdag 10 en zondag 11 november 1978 hebben de verschillende vogelwerkgroepen in Noord-Holland een telling gehouden van bovengenoemde soorten. Aan deze telling heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi ook zijn medewerking gegeven. Hoewel door een wat ongelukkig uitgevallen planning, welke buiten onze invloedssfeer lag, twee weken later de meeste van de te inventariseren gebieden op o.a. Goudplevieren geteld moesten worden, hebben wij voldoende tellers kunnen vinden, waaronder een aantal "nieuwe" gezichten. Houden zo!

2. DOEL

Het inventariseren van deze soorten gedurende de trekperiode in N.-Holland.

3. METHODE

Het werkgebied van onze VWG is in kleine telgebieden ingedeeld, welke door leden van de VWG zijn geteld. Aangezien in hetzelfde weekend ook de waterwildtellingen werden gehouden, hebben de waterwildtellers indirect ook hun steentje bijgedragen.

4. KNOBBELZWAAN

Omdat in de Korhaan no. 5 van vorig jaar uitvoerig over de Knobbelzwaan is geschreven, volstaan wij nu met de resultaten van deze telling. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar het desbetreffende artikel van Rob Moolenbeek.

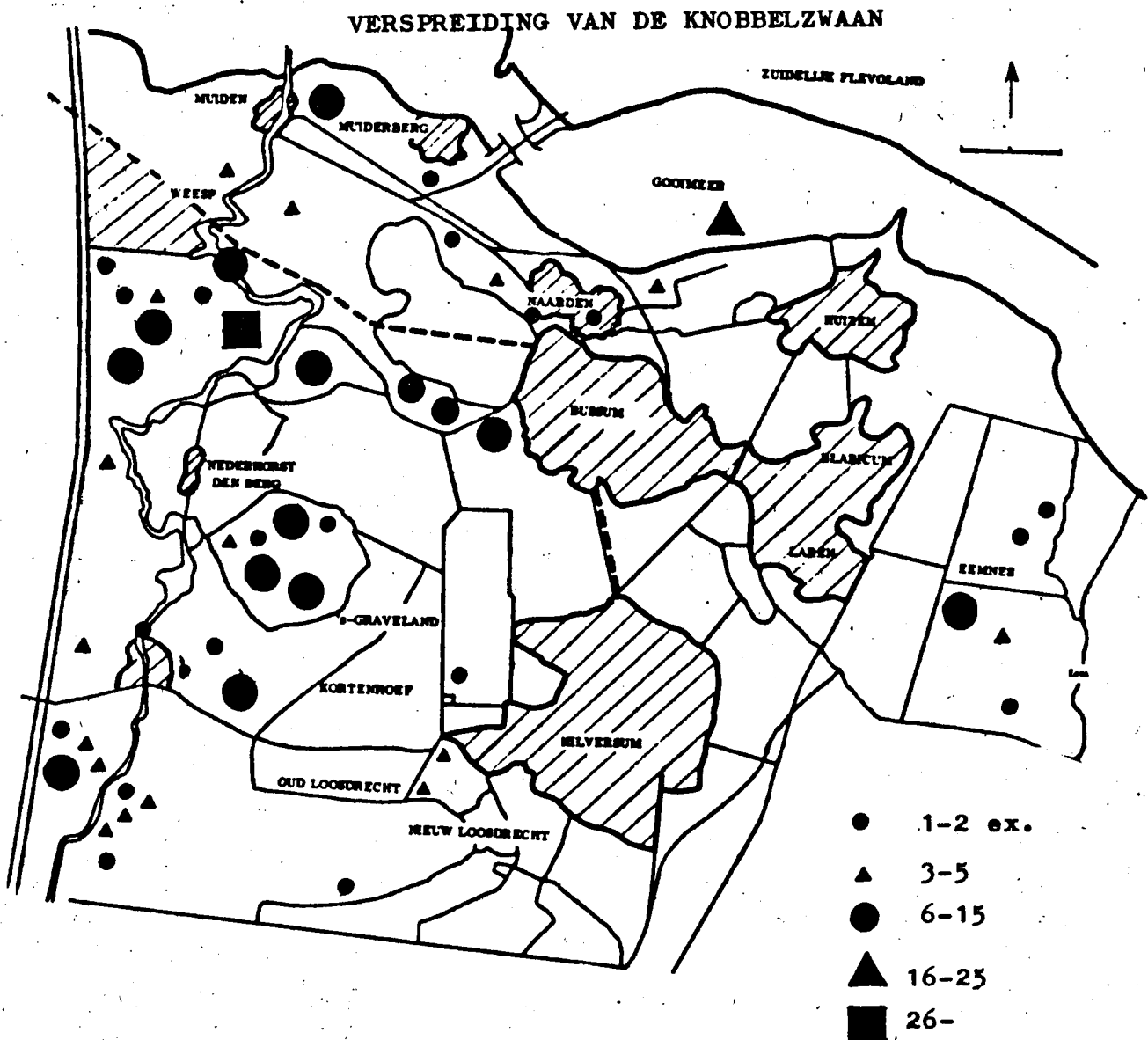
Telresultaat

Op het bijgaande overzichtskaartje wordt het voorkomen van de waargenomen groepen weergegeven. In de tabel vindt u de aantallen per telgebied.

Bij vergelijking met de resultaten van de voorjaarsstelling valt op dat de aantallen in de verschillende gebieden op een enkele uitzondering na, ongeveer gelijk zijn. Een groot verschil is dat de hoge concentratie zwanen in de Horn & Kuyerpolder dit keer in haar geheel verhuisd leek te zijn naar de aangrenzende Aetsveldse polder. Het gelijk blijven van de aantallen kan inhouden dat de hier voorkomende Knobbelzwanen niet wegtrekken (of nog niet weggetrokken zijn) of indien zij wel trekken, hun plaats wordt ingenomen door gelijke aantallen overwinteraars. Het meest waarschijnlijk is echter dat het hier om dezelfde vogels gaat. Waarnemingen gedurende een langere periode in de polders Holland, Sticht en Mijnden van een van onze leden wijzen ook in deze richting.

Aangezien er in de meeste gevallen geen onderscheid is gemaakt tussen de juvenielen (1 jr.), subadulten (2-3 jr.) en de volwassen exemplaren is niet geheel na te gaan of er dit jaar veel jonge exemplaren zijn bijgekomen. In het geval van de grote concentraties handelt het zeer waarschijnlijk om subadulten. Om hierin een beter inzicht te verkrijgen, zou een dergelijke telling enkele malen herhaald moeten worden, en liefst eens vlak na het broedseizoen.

RESULTATEN TELLING 10 EN 11 NOVEMBER 1978

5. MEERKOET

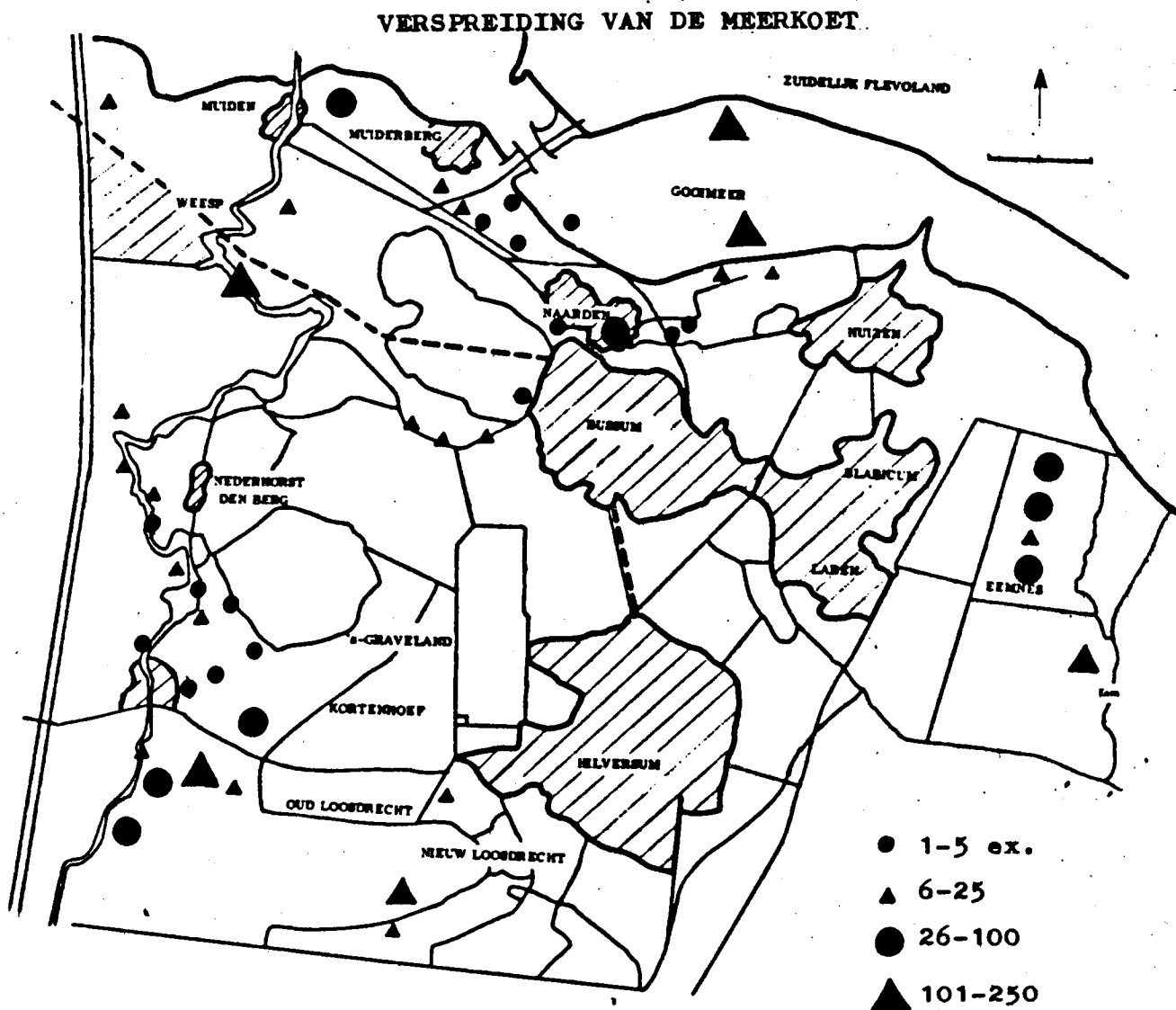
De Meerkoet zal door zijn karakteristieke uiterlijk bij het determineren weinig problemen hebben gegeven (volledig zwart, behalve de duidelijk zichtbare witte snavel en voorhoofd, waardoor verwarring met andere watervogels haast niet mogelijk is, en bovendien de grappige lopende start vanaf het water, welke opvallend is).

Verspreidingsgebied

Het verspreidingsgebied reikt van de Azoren over het grootste gedeelte van Europa, gedeelten van het Midden-Oosten, tot ver in Azië en zelfs tot in Australië. De meerkoet komt overwegend in de voedselrijke zoetwatergebieden voor.

Uit de tot de beschikking staande gegevens lijkt het of het verspreidingsgebied van de Meerkoet zich in deze eeuw uitgebreid heeft, o.a. in de scandinavische landen meer naar het noorden en in Midden-Europa verder zuidwaarts. Ook wordt in Midden-Europa een toename geconstateerd van het aantal broedparen, wat mede veroorzaakt zou kunnen zijn door het beschikbaar komen van voedselrijkere watergebieden (meer eutroof, lees vervuiling), opmars van de driehoeksmossel (*Dreissena polymorpha*) en aanpassing aan de mens.

RESULTATEN TELLING 10 EN 11 NOVEMBER 1978

Over de voorkomende aantallen kan nog vermeld worden, dat in de winter van 1968 in West- en Midden-Europa en een gedeelte van Turkijë ca. 1 milj. exemplaren geteld werden. Voor ons eigen land staan uit die periode de volgende opgaven van het aantal broedparen ter beschikking: Provincie Noord-Holland (boven het Noordzeekanaal) 6500 - 8000 broedparen, Midden-Nederland 3800 - 4100 broedparen. Gedurende de winter kunnen de aantallen hier flink aangevuld worden. Op het IJsselmeer komen dan wel groepen van honderden tot duizenden exemplaren voor, vaak gezellig vermengd met diverse eendensoorten, wat het tellen natuurlijk een stuk vereenvoudigt. Ook de Vecht en Vechtplassen kunnen dan flinke aantallen herbergen. Volgens de Avifauna van Midden-Nederland werden op 4 januari 1970 alleen al op de Vecht 2850 exemplaren geteld. (Dit aantal lijken wij nu niet te halen.)

Trekverplaatsing

De Meerkoet is bij ons gedeeltelijk standvogel. Uit onderzoekingen wordt aangenomen dat bij niet te strenge winters ongeveer de helft wegtrekt naar iets zuidelijker gebieden en naar het zuiden van Engeland.

De Meerkoeten uit de noordelijke en oostelijke delen van Europa trekken overwegend weg in zuidwestelijke richting naar de kustgebieden, o.a. naar Nederland. Reeds in augustus beginnen de vogels zich reeds te verzamelen, waarna geleidelijk de trek op gang komt, welke in oktober haar hoogtepunt bereikt. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen echter ook in de winterperiode (beschikbaarheid van open water) nog grote verplaatsingen voorkomen, de zgn. rushes.

Voedsel

Hoewel de hoofdschotel van het menu gevormd wordt door plantaardig voedsel - waterplanten, algen - wordt ook dierlijk voedsel genuttigd, zoals insecten, larven en de eerder genoemde driehoeksmossel.

Broeden

De broedtijd van de Meerkoet loopt vanaf begin april tot soms in augustus. Er wordt meestal in het riet een groot nest gebouwd, waarin gemiddeld 6 tot 9 eieren gelegd worden. Een enkele maal wordt twee maal gelegd. De eieren worden, nadat het laatste ei is gelegd, ca. 22 dagen bebroed, waarna deze uitkomen. De jongen zijn meteen "zwemvlug". Voordat zij vliegvlug zijn duurt echter nog wel enkele weken. De pullen met hun fraai roodbruine kop en hals zijn dan echt leuk en het aanzien meer dan waard. Maar ja, na een tijdje is dat voorbij en trekken ze het stemmige zwarte pak aan.

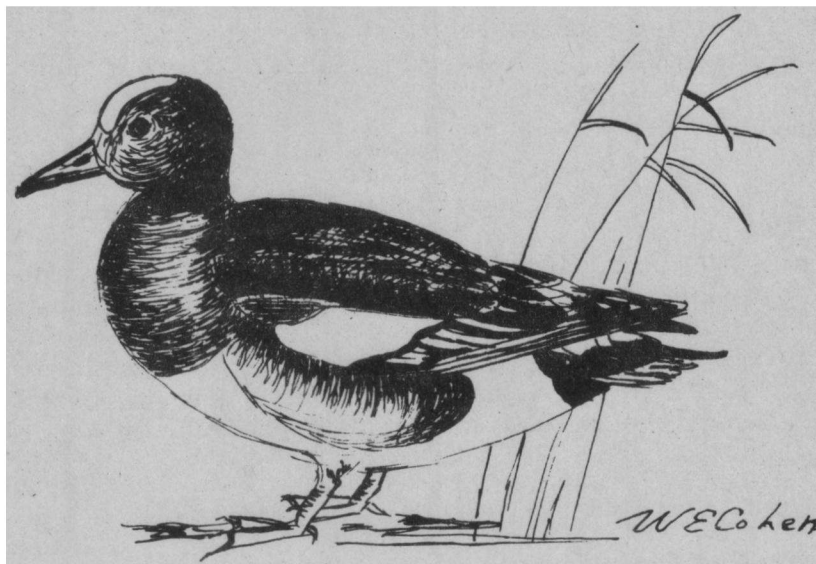
Telresultaat

Op het bijgaande overzichtskaartje wordt het voorkomen van de waargenomen groepen weergegeven. In enkele gevallen is het totaal van het telgebied aangegeven. In de tabel vindt u de preciese aantallen per telgebied. Aangezien er geen vergelijkbare telgegevens beschikbaar zijn, kunnen er derhalve geen conclusies getrokken worden.

T.z.v. hopen wij u ook uitvoerig te kunnen berichten over de telresultaten in de rest van Noord-Holland.

6. SMIENT

Ten aanzien van de Smient willen wij volstaan met de vermelding van de aantallen in de bijgaande tabel. Duidelijk is wel dat de trek nog niet geheel op gang gekomen is gezien de wel zeer geringe aantallen. Een volgende keer hopen wij wat gedetailleerder over de Smient te kunnen rapporteren.

7. DIVERSEN

In enkele telgebieden zijn de aantallen voorkomende Waterhoentjes ook even "meegenomen". Deze gegevens kunnen toegevoegd worden aan de jaarlijkse inventarisatie van de Waterhoen.

Als bijzondere waarnemingen kunnen nog genoemd worden de Rode wouw in de Keverdijkse polder en de Velduil in de Hilversumse Meent.

8. Aan deze telling hebben deel genomen:

E. Disselkoen, A. Ermerins jr., F. Griffioen, M. Grüter, G. Huetinck, N. Klippel, A. van Leyden, R. Moolenbeek, C.A. Oosterhuis-Hogenbirk, H. Reddingius-Schreuder, J. Seyffert, D. & R. Sinoo, H. de Soete, T. & A. & G. Stoker, Y. Vogel, alsmede de deelnemers aan de waterwildtelling.

Alle tellers langs deze weg nog bedankt.

Nico Klippel

Dit verslag kon niet in de voorgaande Korhaan worden gepubliceerd door ruimtegebrek i.v.m. de jaarverslagen voor de Alg. Ledenvergadering.

Redactie

Gebied nr.		Knobbel- zwaan	hiervan juv.	Meer- koet	Smient
	Gooimeer Holl. brug - Naarden			2	
	Gooimeer Naarden - Huizen	23		186	24
	Gooimeer Huizen - Eemmond				
	Gooimeer Zuidelijk Flevoland			288	
7	Noordpolder - Muiden	12		40	
9a	Naarden incl. vesting en vijvers	5		89	
9	Overscheense polder (incl. Naarderbos)	4	2	18	
10	Bloemendaler polder	3		15	
13	Nw. Keverdijksepolder	5		5	
14	Nw. Keverdijksepolder Oost	4		9	
	Vecht langs 13 en 14	7	4	142	
16	Keverdijkse/Overscheense polder	8	6		
17	Aetsveldsche polder	75		10	
18	Heintjesrak en Broekerpolder	8	4		
19	Hilversumse Meent	22	10	25	
20B	Dorssewaard	2		15	
23	Horn & Kuyser polder	2		32	
29	Hoekerpolder	12	2	30	
31	Horstermeer	29	5		
32	Meeruiterdijkse polder			12	
37	's-Graveland Zuid	9	9		
41/51	Polder Sticht en Mijnden	42		93	23
44	Wijde Blik	8		50	10
45	Waterleidingplas	2		200	
46	Loenderveense plassen	2		20	
	Vecht tussen Vreeland en Loenen- veensebrug			10	
62/63	Zanddijk tussen Naarden-Huizen op Land	3		32	
70B	Eempolder Noord	3		220	
71B	Eempolder Zuid	10	2	207	
54/55/ 56	Nw. Loosdrecht + Breukelerveen	10	6	125	
	Totaal	308	50	1875	57

OPROEP: Wij zoeken nog een paar enthousiaste vogelaars, die ons willen helpen bij het inventariseren van KNOBBELZWANEN en FUTEN in het Gooi en Vechtplassen gebied. Een verslag zal tzt in de Korhaan verschijnen.

Inlichtingen/opgave: Rob Moolenbeek 035-62641

Trijnie Stoker 02945-1349

OPROEP: Ter afronding van mijn studie aan de Bosbouwpraktijk-schoon/leerlingstelsel wil ik een verslag maken over het voorkomen van de ZOMERTALING in de Vechtstreek. Alle waarnemingen over broeden en trek zijn welkom (ook oude gegevens).

Opgave bij:

Erik de Haan 035-60932